

Libris .RO

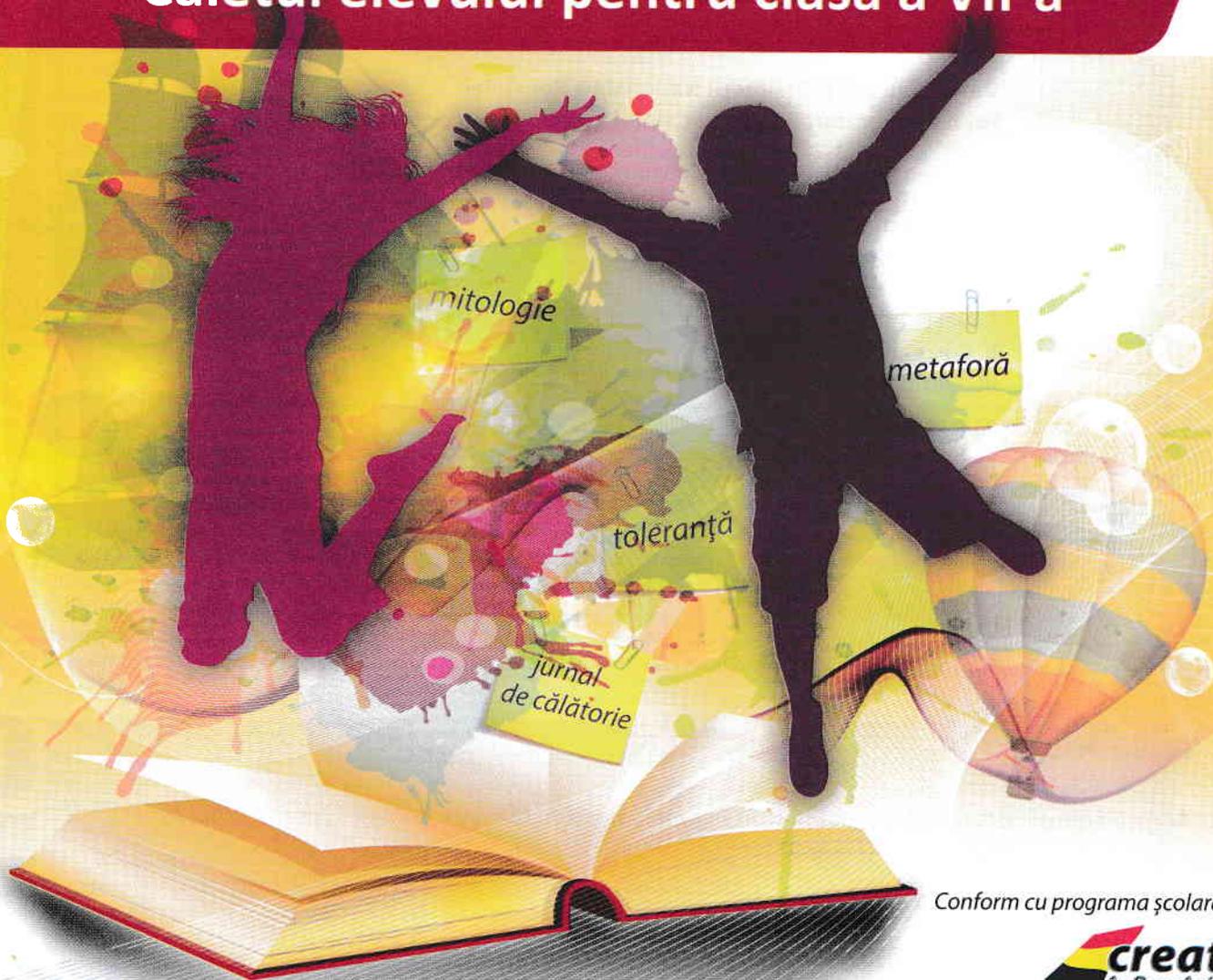
Respect pentru oameni și cărți

colecția
Înveți cu
plăcere

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Patiana Ghiță • Aurelia Stancu • Gabriela Catrina • Adriana Alecu • Marinușa Constantin

Caietul elevului pentru clasa a VII-a

Conform cu programa școlară

creat
in România

intuitext
grup SOFTWIN

1

Bine ai venit în clasa a VII-a!	5
Recapitulare inițială	5
Evaluare inițială	10

2

Lumea toată într-o carte	12
Narativul literar	12
Textul nonliterar. Anunțul	15
Enunțul. Coordonarea în frază. Conjunții coordonatoare	17
Vocabularul. Cuvântul și contextul	19
Categorii semantice	20
Confuzii paronimice. Pleonasmul	21
Mijloace de îmbogățire a vocabularului. Derivarea	22
Mijloace de îmbogățire a vocabularului. Compunerea	23
Îmbinări libere de cuvinte, locuțiuni, cuvinte compuse	25
Familia lexicală. Câmpul lexical	26
Selecția lexicală în limba vorbită și în limba scrisă	27
Termeni științifici	28
Limbaj popular. Variație regională a limbii	30
Structura textelor de tip narativ	31
Narativul literar. Momentele subiectului	32
Textul nonliterar – jurnalul de călătorie	34
Etapile scrierii	36
Negocierea semnificației și a relației cu interlocutorul	37
Sunetele limbii române	38
Despărțirea în silabe. Utilizarea corectă a accentului	40
Recapitulare	41
Evaluare	44

3

Peste mări și țări	46
Textul epic	46
Trăsăturile textului epic	49
Caracterizarea personajului literar	52
Conceperea și înțelegerea textului oral. Fapt și opinie	54
Verbul. Verbe predicative, verbe auxiliare, verbe copulative	56
Modurile verbale. Modul indicativ. Modul imperativ. Modul conjunctiv. Modul condițional-optativ	58
Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale. Posibilități combinatorii ale verbului	62
Substantivul – actualizare	64
Recapitulare	68
Evaluare	72

4

Pe scena vieții	75
Textul dramatic	75
Autor. Personaj dramatic. Limbaj	79
Dialogul în textul nonliterar. Interviu	81
Organizarea unui text în funcție de situația de comunicare	83
Tipar textual de structurare a ideilor	85
Ascultarea activă. Tracul comunicativ	87
Pronumele personal. Pronumele de politețe. Pronumele reflexiv	88
Pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv	90
Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ	92
Pronumele interogativ și adjectivul pronominal interogativ. Pronumele relativ și adjectivul pronominal relativ	94
Pronumele nehotărât și adjectivul pronominal nehotărât	95
Pronumele negativ și adjectivul pronominal negativ. Neagația în propoziție	96
Adjectivul pronominal de întărire	98
Recapitulare	100
Evaluare	103

5

Emoțiile nu au frontiere!	106
Textul liric	106
Limbaajul figurat: Repetiția. Metafora.....	109
Prezentarea textului: comentarea unor pasaje din textele citite	111
Descrierea unei emoții (bucurie, uimire, frică).....	113
Stil: proprietatea termenilor, puritate și adecvare situațională, originalitate; naturalețe, eufonie, varietate, concizie	115
Atitudini comunicative: interes, curiozitate, implicare, cooperare în activități în grup: respect, toleranță	117
Modificarea conturului intonațional și a mărcilor prozodice pentru a transmite emoții.....	119
Inteligența emoțională: recunoașterea emoțiilor interlocutorilor	121
Adjectivul. Adjectivul participial. Posibilități combinatorii ale adjectivului	122
Numeralul. Posibilități combinatorii ale numeralului.....	124
Adverbul	125
Interjecția. Onomatopeele. Interjecția predicativă	127
Recapitulare.....	129
Evaluare	132

6

Vocea ascunsă a lucrurilor	134
Strategii de interpretare a textelor literare	134
Discuții privind semnificația textelor citite.....	139
Text nonliterar descriptiv	142
Strategii de comprehensiune: reprezentări mentale, integrarea informațiilor textului în propriul univers cognitiv și afectiv	144
Structuri textuale: secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogat (cronica de teatru, recenzia, jurnalul de călătorie, cererea). Integrarea părților	146
Prezentarea textului cu ajutorul noilor tehnologii: elemente grafice specifice diverselor tipuri de texte	148
Structuri textuale: secvențe de tip narativ, explicativ, descriptiv, dialogat în comunicarea orală	150
Predicatul verbal	151
Predicatul nominal. Verbul copulativ <i>a fi</i> , numele predicativ.Acordul numelui predicativ	153
Subiectul exprimat. Subiectul neexprimat (inclus, subînțeles). Acordul predicatului cu subiectul	155
Atributul. Realizări prin adjectiv, substantiv, pronume, numeral, adverb	158
Complementul. Complementul direct, complementul indirect în dativ și complementul prepozițional.....	160
Circumstanțialul de mod, de timp, de loc. Norme de punctuație (virgula)	162
Circumstanțialul de cauză, circumstanțialul de scop. Topica în propoziție. Norme de punctuație	163
Funcții sintactice – aplicații	164
Recapitulare	166
Evaluare	169

7

Bun venit, vacanță!	172
Recapitulare finală	172

Narativul literar

LA LECTURĂ

Citește fragmentele extrase din romanul *Cititorul din peșteră*, scris de autorul Rui Zink și publicat în anul 2006, cu prilejul Zilei Mondiale a Lecturii.

Povestea asta s-a petrecut acum mai bine de treizeci de ani. Jur că spun adevărul. Părinții mei tocmai terminaseră divorțul, lucru de care nu-mi păsa prea mult. Într-un fel, situația avea doar avantaje: în toiul micului lor război personal, aveau acum încă și mai puțin timp ca de-obicei ca să mă piseze. Părinții mei nu erau oameni răi. Erau – cum să spun? – pur și simplu părinți. Văzând acum în perspectivă ce s-a petrecut, ar fi trebuit chiar să-mi fie mai curând milă de ei, știu asta. Dar eram micuț, nu mă gândeam la astfel de lucruri. Ca să fiu sincer de tot, umblam de colo-colo nici pierdut, nici găsit. Chiuleam de la școală, căutam paranghelii, mergeam pantaraura. Nici astăzi nu știu ce înseamnă să cauți paranghelii sau să mergi pantaraura, dar nu contează. Chiar dacă nu se știe de unde vin, se știe bine unde ajung, atât blestemata de paranghelie, cât și pantaraura.

Și, în fine, din una într-alta, când m-am regăsit, eram membrul unei bande de mici găinari în zona cheiului, lângă estuar, unde fluviul și marea se întâlnesc ca să-și încheie socotelile cu viața.

Țara copilăriei mele era o miniatură într-o sferă de sticlă, din cele care produc zăpadă de polistiren dacă le scuturăm, dar în care, dacă nu le scuturăm, nu se întâmplă niciodată nimic. Ei bine, pe vremea aceea exista pe acolo un târg în fiecare sâmbătă, iar hoțomanii de noi profitam de învâlmășeală ca să șterpelim niscai portofele, fructe, plăcințele și alte produse de pe urma cărora, fiind de contrabandă, ne alegeam și noi cu câte ceva.[...]

Totul mergea de minune până ce, într-o dimineață în care adunasem chiar o sumă bunicică, au apărut în piață soldații Regelui. Ca să facă o razie – și să ridice tot ce se putea ridica. [...]

Însă, îndată ce i-am văzut pe soldați, m-a cuprins un atac de panică fericită (panică să nu fiu înhățat, fericită fiindcă eram și eu căutat) și am șters-o cât am putut de repede.

Ceilalți din bandă, așijderea. La momentul acela mi s-a părut că-i totul un fel de cadrul: încercam să mă strecur sub o tejghea, acolo se afla deja Gineto; o ștergeam prin spatele unui căruț, Licas mi-o luase înainte; mă furișam între două grămezi de legume, adăpostul era deja plin de pehlivani. [...]

Am umblat așa dintr-o parte într-alta și învâlmășeala era mare, pentru că piața gemea de șarlatani cu conștiința încărcată, iar eu eram departe de a fi singurul care se temea să devină ținta zelului gărzii regale, fiindcă muschetele lor aveau faima că trag mai întâi și-ntreabă abia după aceea. Începusem să amețesc de atâta alergat în zigzag...

Până ce m-am trezit suspendat în gol, peste apă. Am dat cât am putut din brațe încercând cu disperare să-mi regăsesc echilibrul, dar la nimic nu mi-au servit efemerele aripi. Și așa fi căzut în apele întunecate, dacă o coardă groasă, mai groasă chiar decât brațul meu, nu m-ar fi prins la jumătatea drumului. [...]

Găsisem o ascunzătoare din care n-aveam de gând să ies înainte de căderea nopții, din următoarea cauză: dacă așa fi ieșit era semn rău, semn că m-ar fi prins. Așa stând lucrurile, m-am cuibărit cât am putut

de bine printre saci și coșuri cu fructe și, deși nu știam pe ce vas mă aflam, doar prost să fi fost să nu-mi dau seama că eram în cambuză [...]

M-am deșteptat cu capul greu, cum se întâmplă când dormi prea mult sau te trezești dezvelit și îți dai seama că frigul pe care-l simțiseși în somn era frigul pe care îl îndura corpul tău cu adevărat. [...]

Înainte de a vedea, știam deja, ieșiserăm în larg. Am privit prin tambuchi și ceea ce am văzut nu era deloc liniștitor: nimic, nimic, nimic decât un imens orizont albastru, un albastru indistinct, de sus până jos, dintr-o parte în cealaltă, doar albastru, o imensitate albastră, un balans albastru, o beție de albastru, un plictisitor albastru, o uscăciune (deși plină de apă, doar apă) în tonuri albastre. [...]

Problema mea era alta: cum să ies de acolo? După câteva minute am înțeles că aveam o problemă încă și mai mare: cum să nu ies de acolo? Dacă mă găseau aveau să mă pună la trambulină, ca să înveselească viața rechinilor? Speram că nu, nu mă vor arunca peste bord, dar...

– Ia te uită, ce-avem noi aici? Hei, maistre, ai văzut ce șoarece ne-a căzut în cală?

Haiti, mă găsiseră.

Eram toți pe covetă, marinarii așezați în jurul meu, cu mutre nu foarte prietenoase. Cel căruia îi spuneau maistru, despre care am descoperit în final că era contramaistru, a mârâit: u.

– De unde ai apărut, măi drace?

Când voiam, reușeam să fiu mai înșelător decât un perete fals:

– Am căzut de pe chei, bunul meu domn, m-am agățat de o coardă și... [...]

După câteva zile, aproape toți mi-erău prieteni. Din clandestin devenisem mascota ambarcațiunii. [...]

Printre marinari era unul, numit Keequog, un colos originar din Mările Sudului, care se distingea nu numai după capul ras, ci și pentru că avea trupul complet acoperit cu tatuaje.

– Am înscris pe corp șase sute douăzeci și șase de poeme și trei romane, mi s-a lăudat Keequod. Și unele în ediție revăzută, adunată laolaltă și adăugită.

– Pe corpul tău e loc pentru toate astea? m-am minunat.

– Da, fiindcă până și cel mai mic loc e bine folosit.

Am fluierat admirativ. Dacă aș fi avut pălărie, mi-aș fi scos-o în fața lui.

– Și ghicește unde am „Cântarea Cântărilor”?

– Cântarea cui?

– Vorbele de dragoste ale regelui Solomon pentru regina din Saba. [...]

– Pe inimă, a exclamat Keequog. [...]

Dar iată că, la o deviere neașteptată, căpitanul alunecă, mai mult ca sigur din cauza piciorului de lemn – și harta fu luată de vânt și dusă spre nicăieri. Toți au rămas paralizați văzând acea formă dreptunghiulară care planează în aer în direcția apei, transformată într-o pasăre neputincioasă. Cât despre mine, nu știu dacă dintr-un sentiment de vinovăție sau de frustrare (văzând truda atâtor luni care dispăre în valuri), n-am sovăit o clipă și m-am aruncat după hartă. [...]

Din ziua aceea, căpitanul și-a schimbat atitudinea față de mine.

1. Selectează paragraful/ paragrafele care te-au surprins/ au corespuns așteptărilor tale și motivează alegerea făcută, completând jurnalul de lectură de mai jos.

Fragmentul selectat	Motivarea alegerii

2. Subliniază varianta corectă folosind informațiile din textul citit:

a) **Soldații Regelui au apărut în piață:**

- într-o sâmbătă;
- într-o dimineață;
- în urmă cu douăzeci de ani.

b) **Pentru protagonist, harta pare:**

- o formă pătrată care planează în aer;
- truda atâtor lumi care dispar în mare;
- o pasăre neputincioasă.

c) **Personajul pe care îl admiră eroul este:**

- contramaistrul;
- Keequog;
- Licas.

d) **Autorul lucrării *Cântarea Cântărilor* este:**

- regele Solomon;
- Keequog;
- regina din Saba.

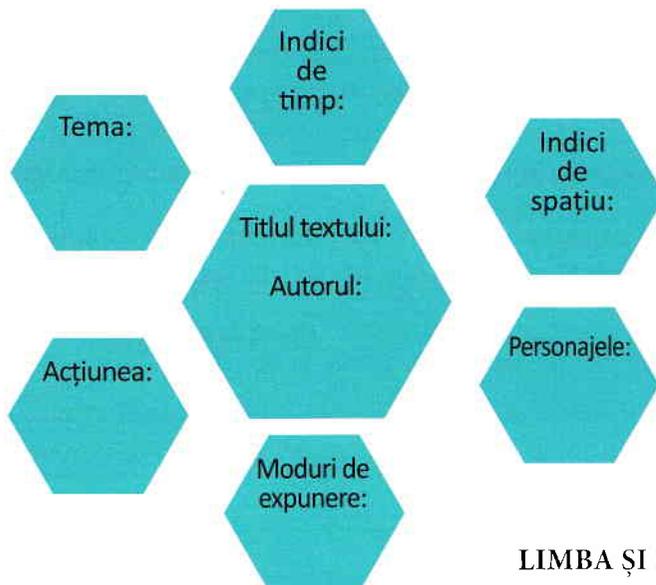
3. Ordonează, în casetele de mai jos, după logica textului, cifrele corespunzătoare ideilor principale:

- I. Protagonistul este descoperit de membrii echipajului.
- II. Ca să scape de soldații Regelui, eroul se adăpostește pe un vas.
- III. Căpitanul își schimbă părerea față de tânăr, deoarece salvează harta.
- IV. În urmă cu treizeci de ani, eroul se bucura de libertatea determinată de divorțul părinților.
- V. Personajul-narator devine membrul unei bande de hoți.
- VI. Când se trezește, înțelege că vasul ieșise în larg.
- VII. Ziua preferată pentru furturi era sâmbăta.
- VIII. Eroul este impresionat de Keequog.

4. Prezintă portretul personajului principal, identificând cel puțin două trăsături ale acestuia deduse din text.

5. Completează harta conceptuală a textului narativ citit.

- 6. Alege una dintre cerințele de mai jos pentru a o rezolva, iar produsul obținut integrează-l într-o broșură a clasei denumită *Experiențe de cititor*.
 - a. Descrie, în 50-80 de cuvinte, țara copilăriei tale.
 - b. Explică, în 30-50 de cuvinte, de ce Keequog și-a tatuat *Cântarea Cântărilor* în dreptul inimii.
 - c. Scrie un cvintet despre *marele orizont albastru* pe care îl descrie personajul-narator.
- 7. Valorificând informațiile de la geografie, scrie un text informativ, de 50-80 de cuvinte, despre importanța hărții într-o călătorie.
- 8. Imaginează-ți că ești prietenul protagonistului. Redactează o scrisoare, de 80-100 de cuvinte, prin care să îl determini să își îndrepte greșelile, bazându-se pe calitățile pe care le-a dovedit.

Textul nonliterar. Anunțul

DE LA RECEPTARE...

Citește, cu atenție, textul de mai jos, apoi rezolvă sarcinile de lucru propuse.

Concurs de burse de creație literară pentru tinerii scriitori inițiat la Uniunea Scriitorilor din România

Uniunea Scriitorilor din România inițiază un concurs de burse de creație literară pentru tinerii scriitori (cu vârsta până în 35 de ani), indiferent dacă sunt sau nu sunt membri U.S.R. Bursele au în vedere orice gen literar.

Candidații sunt invitați să expedieze la Secretariatul U.S.R. dosarele de aplicație la bursa de creație literară. Dosarele vor cuprinde un CV literar, un fragment literar reprezentativ pentru creația scriitorului și proiectul pe care autorul îl are în vedere în cazul primirii bursei.

Comitetul Director al U.S.R. îi va selecta, în urma analizării dosarelor, pe cei doi câștigători ai concursului. Fiecare bursă va fi în valoare de 1500 lei net lunar, timp de un an. La finalul perioadei de un an, beneficiarii bursei vor prezenta Comitetului Director al U.S.R. manuscrisul în formă finală.

Volumele vor fi tipărite prin grija U.S.R. și vor purta pe pagina de titlu mențiunea: „Autorul acestei cărți a beneficiat de bursa de creație literară oferită de Uniunea Scriitorilor din România”.

Dosarele pot fi expediate prin poștă până la data de **15 august 2019**, cu mențiunea **Concurs de burse de creație literară**, pe următoarea adresă: Calea Victoriei, nr. 133, sector 1, București, cod poștal 010071.

(<http://www.uniuneascriitorilor.ro>)

1. Notează antonime pentru cuvintele din prima coloană și sinonime pentru cele din a doua coloană:

<i>literar</i> ≠	<i>volum</i> =
<i>reprezentativ</i> ≠	<i>expediate</i> =
<i>grija</i> ≠	<i>mențiunea</i> =
<i>finalul</i> ≠	<i>inițiază</i> =

2. Completează enunțurile următoare:

- Prescurtarea USR denuște
- Data până la care pot fi expediate dosarele este
- Dosarul de aplicație trebuie să cuprindă

- Valoarea unei burse va fi de timp de
- Scopul acestui text este
- Sursa din care a fost preluat anunțul este

3. Cui se adresează textul de mai sus? Motivează răspunsul folosind o secvență din textul citat.

4. Selectează un fragment semnificativ din textul literar *Cititorul din peșteră*, de Rui Zing, care ar putea fi folosit de autor pentru dosarul de candidatură la *Concursul de burse de creație literară pentru tinerii scriitori inițiat la Uniunea Scriitorilor din România*.

Motivează, în 30-50 de cuvinte, alegerea făcută.

Fragmentul selectat	Motivarea alegerii

... LA APLICARE

5. Scrie un anunț referitor la organizarea unui concurs de selecție pentru trupa de teatru a școlii în care înveți. Respectă convențiile de conținut și de redactare!

6. Selectează, de pe Internet, trei anunțuri de diferite genuri și subliniază convențiile de conținut. Precizează tema fiecărui anunț.

DE LA EXERSARE...

1. Citește, cu atenție, următorul fragment din *Cititorul din peșteră* pentru a rezolva cerințele de mai jos:

Am umblat așa dintr-o parte într-alta și învălmășeala era mare, [...] iar eu eram departe de a fi singurul care se temea să devină ținta zelului gărzii regale, fiindcă muschetele lor aveau faima că trag mai întâi și-ntreabă abia după aceea.

a) Subliniază predicatoarele din enunțul dat. Precizează numărul de propoziții.

b) Încercuiește conjunțiile coordonatoare.

c) Precizează tipul de raport sintactic dintre primele trei propoziții.

d) Motivează utilizarea primei virgule din fragment.

e) Înlocuiește prima conjuncție coordonatoare din text cu un semn de punctuație, încât să nu se schimbe sensul enunțului. Numește tipul de raport sintactic obținut.

2. Clasifică, în tabelul de mai jos, conjunțiile coordonatoare identificate în lista următoare: *deci, căci, ori, de, și, oare, așadar, nici, care, or, fiindcă, fie, să, dar, încât, carevasăzică, sau, deoarece, vasăzică, orice.*

Conjunții coordonatoare

copulative

adversative

disjunctive

concluzive

3. Încercuiește litera corespunzătoare enunțului în care cuvântul marcat este conjuncție coordonatoare:

a) Ioana a venit *și* fratele ei s-a bucurat.

b) A citit *și* această carte.

c) A primit un *dar* care a impresionat-o.

d) Vin, *dar* nu stau mult.

e) Eu învăț, *iar* mama mă apreciază.

f) El a plecat *iar* la munte.

g) A chemat-o de trei *ori*.

h) *Ori* el, *ori* ea va veni la școală.

i) *Fie* cum zici tu!

j) *Fie* Ion, *fie* Maria va rezolva problema.

4. Explică punctuația și acordul enunțurilor de la exercițiul anterior, subpunctele d), e), h), j).

5. Construiește câte o frază alcătuită din două propoziții aflate în raport de coordonare:

prin juxtapunere: _____

jonțional copulativ: _____

jonțional disjunctiv: _____

prin conjuncție compusă concluzivă: _____

prin conjuncție adversativă: _____

6. Corectează greșelile de punctuație din enunțurile următoare:

a) Copiii din ziua de azi sunt mai atenți la detalii, și de aceea te surprind mereu.

b) Vântul bate dar frunzele nu se desprind.

– *Ce mi-i vremea, când de veacuri*

Stele-mi scânteie pe lacuri,

Că de-i vremea rea, sau bună,

Vântu-mi bate frunza-mi sună

Și de-i vremea bună rea

Mie-mi curge Dunărea. (Revedere, de Mihai Eminescu)

c) Și Alex și George învață foarte bine.

d) Marinarii îl privesc pe tânăr ca pe un intrus dar, după un timp, devine un apropiat al căpitanului.

... LA COMUNICARE CREATIVĂ

7. Redactează un text narativ, de 60-80 de cuvinte, în care să integrezi:

a) două propoziții aflate în raport de coordonare prin juxtapunere, pe care le vei sublinia cu verde;

b) două propoziții aflate în raport de coordonare copulativă, pe care le vei sublinia cu roșu;

c) două propoziții aflate în raport de coordonare concluzivă, pe care le vei sublinia cu maro.

DE LA EXERSARE...

1. Scrie sinonime pentru cuvintele extrase din penultimul alineat al textului reprodus din romanul *Cititorul*

din peșteră, de Rui Zink:

vinovăție – _____

clipă – _____

neputincios – _____

a șovăi – _____

frustrare – _____

sigur – _____

transformat – _____

a plana – _____

2. Realizează corespondența între cuvintele din prima coloană și antonimele neologice din coloana a doua:

greu

monosemantic

citeț

a afirma

teamă

sărăcie

opulență

a infirma

temeritate

facil

polisemantic

ilizibil

ușor

3. Scrie sinonime pentru următoarele expresii:

a da ortul popii – _____

a intra în săptămâna oarbă – _____

a se face una cu pământul – _____

a face din țânțar armăsar – _____

cusut cu ață albă – _____

bătaie de joc – _____

4. Scrie câte un enunț cu fiecare paronim din perechile următoare:

petrolier – _____

petrolifer – _____

glaciar – _____

glacial – _____

imigrant – _____

emigrant – _____

a apropia – _____

a apropria – _____

5. Scrie câte două enunțuri pentru a ilustra sensul omonimelor: *box, roman, corn, țap, milă*.

6. Scrie un dialog purtat de doi elevi de clasa a VII-a, de 8-10 replici, despre importanța cunoașterii sensului corect al cuvintelor în comunicare.

1. Corectează greșelile cauzate de confuzia paronimică din enunțurile date, scriind forma adecvată:

a) A realizat o transcriere literară a textului din manual.

b) Traducerea textului este literală.

c) El este original din Banat.

d) Mi-am cumpărat o geantă originală.

e) Romanul a avut un final insolent.

f) Elevul acesta nu a avut un comportament insolit pentru a fi sancționat.

2. Alege paronimul potrivit în contextele următoare:

a) Ministrul a fost investit/ învestit în funcție.

b) Aparatul este funcțional/ funcționar.

c) Ierarhia a fost publicată într-un anual/ anuar apărut luna trecută.

d) Rochia este din atlas/ atlaz.

e) A înserat/ inserat un citat în compunere.

3. Alege seria care conține exclusiv pleonasme:

a) a aseleniza pe lună, hemoragie de sânge, ploii în averse;

b) a rămâne pe jantă, a ameriza pe apă, fetiță mică;

c) conducere managerială, hartă a mapamondului, mijloace mass-media.

4. Explică de ce sunt pleonastice construcțiile selectate.

5. a) Subliniază construcțiile pleonastice din lista următoare: *hipoglicemie mică, tensiune mare, curaj temerar, acrofobie de înălțimi, alcoolemie în sânge, a vedea cu ochii tăi, a auzi întâmplător, a colabora împreună, a prevedea viitorul, catastrofă tragică, incident major, test de evaluare, jurământ solemn, înalți prelați bisericești, summit la vârf.*

b) Precizează forma corectă pentru structurile subliniate anterior.

... LA COMUNICARE CREATIVĂ

6. Alcătuieste o listă cu zece pleonasme frecvent folosite în spațiul școlar. Realizează un desen amuzant pe baza unui exemplu dat de tine.